

Tummen upp för Nationellt Skogsprogram – i princip!

Behöver vi ett nationellt skogsprogram i Sverige? Det var den övergripande frågan för Skogsavdelningens akademisammankomst den 14 november 2013. Ja, menade Skogsstyrelsen, som nyligen utrett frågan. Det kan skapa en ökad samsyn om skogen, tydliggöra skogspolitiken och minska konflikterna. Skogsindustrierna och LRF Skogsägarna gav också tummen upp, ja de gjorde nästan vågen! Även WWF och GS-facket tyckte det var en bra idé, om än med frågetecken.

Skogsstyrelsens **Gerben Janse**, internationell koordinator, och **Jimmy Lundblad**, miljöstrateg, presenterade inledningsvis den förstudie som Skogsstyrelsens nyligen lämnat till regeringen. Uppdraget, som kom från landsbygdsministern, var att utreda förutsättningarna för ett nationellt skogsprogram. Idén om ett skogsprogram fanns också med i Miljömålsberedningens betänkande i våras.

Skogsstyrelsen är i förstudien positiv till ett nationellt skogsprogram och anser att det kan skapa mervärden jämfört med dagens system för att förverkliga skogspolitiken. Det skulle kunna ge en ökad samsyn om skogens roll i samhället, bättre integrering av olika sektorer som påverkar eller påverkas av skogsbruket, motverka policyfragmentering och bli ett verktyg för hantering av konflikter kring skogen. Det skulle också kunna tydliggöra de skogspolitiska målen.

Skogsprogrammet bör enligt förstudien få vara politikutvecklande, det vill säga kunna lägga fram skogspolitiska förslag till regeringen.

Processen för att komma fram till ett program är minst lika viktigt som själva programmet, enligt Skogsstyrelsen. Därför har man i förstudien avhållit sig från att diskutera innehållet i ett eventuellt svenskt skogsprogram – den diskussionen är en del av själva processen, menar man.

Arbetet med att ta fram ett skogsprogram ska vara långsiktigt, deltagande, holistiskt, iterativt och tvärsektoriellt. Det krävs ett brett deltagande från alla berörda delar av samhället – och att deltagarna går in i processen i en positiv, förutsättningslös anda. Det krävs också en bred politisk uppslutning och tydliga direktiv från regeringen, menar Skogsstyrelsen och föreslår att arbetet ska ledas från Regeringskansliet

Det finns både goda och dåliga exempel på nationella skogsprogram, visar förstudiens omvärldsanalys. I Österrike, som lade fast ett skogsprogram 2005, fungerar det ganska bra. Där finns ett brett politiskt stöd för arbetet och verksamheten leds av ett sekretariat vid landsbygdsdepartementet. Programmet är indelat i sju områden: klimat, skogens hälsa, produktion & ekonomi, biologisk mångfald, skogens skyddande funktioner, sociala & nationalekonomiska aspekter samt Österrikes internationella ansvar för hållbart skogsbruk.

I Tyskland gick det sämre. Där startade man en process 1999 men den dog 2006, bland annat för att miljörorelsen lämnade arbetet. Man hade också svårt att få en tillräcklig samsyn – under processen fick man in 182 olika policyförslag!

Finland har haft nationella skogsprogram sedan 1999, berättade **Marja Kokkonen**, generalsekreterare vid *Finland's National Forest Programme*. Det nuvarande programmet löper till 2015. Det arbetades fram genom en öppen process med brett deltagande från olika intressenter. Arbetet leddes av jord- och skogsbruksministeriet. Programmet administreras av ett nationellt skogsråd med 33 ledamöter som kommer från myndigheter, näringsliv och NGOs. Det finns också 13 regionala skogsråd samt ett sekretariat på 15 personer. Slutligen finns det fem arbetsgrupper (skogsbruk och energi, miljö, utbildning, forskning och internationell skogspolitik).

Programmet består av en övergripande vision som bryts ner i konkreta strategiska mål. De säger bland annat att värdet av skogsindustrins produktion och export ska öka med 20 procent, att användningen av skogsbränsle ska öka till 10 – 12 miljoner kubikmeter per år, att den årliga tillväxten i skogen ska ligga kvar på 100 till 110 miljoner kubikmeter och att den biologiska mångfalden i skogen ska öka.

Som fokusområden inom skogsprogrammet arbetar man i dag med omorganisation av den finska skogadministrationen och skogsforskningen. Det sker också en liberalisering av skogsvårdslagstiftningen och så vill man öppna upp virkesmarknaden.

Det kan bli en proposition om ett svenskt nationellt skogsprogram tidigast våren 2014, sade **Charlotte Eriksson** politiskt sakkunnig vid Landsbygdsdepartementet. Bakgrunden till Jordbruksministerns intresse för ett skogsprogram sammanfattade hon i några punkter:

- Det är viktigt att skapa jobb på landsbygden.
- Skogen är en viktig basnäring.
- Vi står inför en klimatutmaning
- Branschen står inför strukturella utmaningar, framförallt tidningspappret som utmanas av digitala media – paddor äter papper, som hon målande beskrev det.

För att ett nationellt skogsprogram ska bli framgångsrikt måste vi arbeta med hela värdekedjan. Det krävs också en bred förankring, en inkluderande process och ett resultatriktat arbete, menade hon.

Skogsstyrelsens förstudie ska nu skickas ut på en bred remissrunda, sedan får vi se vad som händer, avslutade hon.

Diskussionen inleddes av **Carina Håkansson**, VD för Skogsindustrierna. Hon var mycket positiv. Det är bra med ett nationellt skogsprogram, sade hon. Det är viktigt att utveckla skogens centrala roll i en biobaserad ekonomi – och att diskutera skogsbruk och biologisk mångfald i samma rum. Men alla måste vara med i processen – det var olyckligt att delar av miljörörelsen drog sig ur FSC och Skogsstyrelsens dialogprojekt.

Vem ska då leda arbetet med ett nationellt skogsprogram, undrade hon, och gav själv svaret: Statsministern, förstås, eftersom skogen är så viktig för Sverige och involverar så många departement.

Avslutningsvis undrade hon försynt: om vi nu lägger till en instans som ska arbeta med skogsfrågor, vad kan vi då ta bort?

Minst lika positiv var **Sten Frohm**, skogsdirektör vid LRF Skogsägarna. Ja, sade han med eftertryck, vi behöver ett nationellt skogsprogram för att behålla Sveriges världsledande roll som skogsland. Och för att tillvarata skogens alla möjligheter och hantera konflikter.

Jag är övertygad om att den finska skogsbranschen klarat de senaste årens svårigheter bättre tack vare sitt skogsprogram. De drabbades ju bland annat av importproblem från Ryssland och ogynnsam valuta,

Arbetet med ett nationellt skogsprogram måste vara faktabaserat och långsiktigt. Och så måste det vara både nationellt och regionalt, underströk han.

Ja, kanske vore det bra med ett skogsprogram, menade **Linda Berglund** skogsexpert på WWF. Det finns massor med målkonflikter i skogen – klimat och biologisk mångfald är den tydligaste. Men en förutsättning är att de deltagande organisationerna verkligen kan påverka politiken – det måste vara meningsfullt att engagera sig. Så var det inte i Skogsstyrelsens dialogprojekt – där blev det mycket arbete för oss på WWF och för liten påverkansmöjlighet – det var därför vi valde att kliva av. Ett skogsprogram måste ta ett helhetsgrepp på hela värdekedjan och hela landskapet – det är ett jättestort område att arbeta med. Kanske borde det i stället hanteras i en ny skogspolitisk utredning, avslutade hon.

Per-Olof Sjöo, ordförande för GS – Facket för skogs-, trä och grafisk bransch, var också försiktigt positiv till ett skogsprogram. Skogen är viktig för Sverige – den ger jobb i glesbygden och den är viktig i vårt klimatarbete. Skogen står också inför stora utmaningar. Industrin måste utvecklas och de är problem med kompetensförsörjningen. Kan ett skogsprogram ge något här? Ja, kanske, det är i alla fall värt ett försök, menade han. Men då måste uppdraget vara tydligt, alla måste veta vad som förväntas – och det måste fokusera på skogens roll i ett hållbart samhälle – inte bara på ett uthålligt skogsbruk.

Några nedslag från den avslutande debatten:

- Arbetet måste ha en stark politisk förankring och alla deltagare måste ha ungefär samma förväntningar – annars kommer det aldrig att fungera
- Arbetet måste få tillräckliga resurser – det behövs ett kansli på minst 4–5 personer.
- Det måste vara kristallklart vad man vill från politiken
- Det hedrar Skogsstyrelsen att man inte föreslår sig själva som samordnade av arbetet utan lägger den uppgiften på Regeringskansliet
- Processen måste få en stark forskningsförankring